

za pouk v kmetijstvu za nadure sledečim šolam: Begunje, Dobrava p. K., Lesce, Ljubno, Rateče, Ribno, Boh. Bela, Gorje. — Odobre se nadzorstvena poročila nadzorovanih šol in sicer: Breznica, Kamnagorica, Ljubno, Lesce, Bled. — V principu se izreče okraj šol. svet za razširjenje enorazrednice v dvorazrednice: Ovišje, Dobrava pri Kropi in Lesce. Ravnotako se pritrjuje prošnji kraj. šol. sveta v Boh. Srednji vasi, da naj se razširi tamonjša tri- v štirirazrednico. — Odobre se slednjič še nekatera »ex presidio« izvršena imenovanja suplentinj. — a.

— **Vodstvo »Mladike« v Ptujju** je poverjeno meščanskošolski učiteljici Ivi Kopalovi.

— V **Velikovcu** so se ljudske šole že pričele. Dokler niso popravljene vse šolske sobe v mestu, morajo deklice obiskovati šolo v Sent Rupertu. Osnovna strokovna šola (meščanska šola) se otvori še le v jeseni, to je 1. septembra.

— **Draginjske doklade državnim uslužbencem.** Minister Kramer je sporočil predsedništvu deželne vlade, da je svojčas v listih objavljena naredba o novih draginjskih dokladah državnim uslužbencem podpisana. V teku prihodnjih dni prejme deželna vlada avtentično besedilo naredbe, nakar se prične z nakazovanjem.

— **Poročila se je dne 14. t. m.** v Smihelu nad Mozirjem tovarišica Marica Gandetova iz Sv. Križa pri Slatini s kapetanom Ernestom Susterjem iz Zagreba. Na mnoga, srečna leta!

— **Sprejemni pogoji za državno zdravilišče na pljučih obolelih v Topoljščici.** Dne 15. junija t. l. se je otvorilo v Topoljščici pri Soštanju zdravilišče za inicijalne (pričetne) slučaje pljučne tuberkuloze. V to zdravilišče se sprejemajo tuberkulozni otroci od 6. do 15. leta, moški in ženske predvsem matere do 50. leta in to v prvi vrsti bolniki z domovinsko pravico v Sloveniji. O sprejemu odloča kuratorij za upravo zdravilišča s sedežem v Ljubljani (poverjenstvo za socialno skrbstvo). Na podlagi prošnje, ki mora biti opremljena z zdravniškimi izpričevalom o stanju in natančnem poteku bolezni. (Za revne honorira zdravniška izpričevala kuratorij, posebni formularji za zdravniška izpričevala se bodo razposlala vsem gospodom zdravnikom.) Kuratorij odgovarja posilcu pisarno glede sprejema, natančen datum pa naznanja zdraviliščni zdravnik bolniku. Bolnik ne sme zamuditi predpisanega roka, ker trpi sicer sam nastalo škodo.

Zravljenje v sanatoriju traja približno 10 do 12 ternov, vendar se pacient lahko že prej odpusti, in sicer:

1. Če pacient prej ozdravi,
2. če slučaj sploh ne spada v zdravilišče,
3. ako bolnik zahteva odpustitev,
4. če se disciplinarno pregreši.

V zdravilišču obstoja enotna dijeta. Oskrbovalni stroški za plačila zmožne znašajo dnevno 30 K; za posebno sobo in ločeno postrežbo pa 40 K. Spremljevalke otrok, ki se pa sprejemajo le za kratek čas in od slučaja do slučaja, to je v omejenem številu, plačajo dnevno oskrbovalnino 25 K.

Med oskrbovalne stroške spadajo tudi vsi zdravniški pripomočki in zdravila (Röntgen, zdravljenje s tuberkulinom itd.)

Polni plačniki naj pošljejo svoje prošnje direktno kuratoriju; oni, ki imajo pravico do datavev iz bolniških blagajen, naj vložijo svoje prošnje potem teli; oni pa, ki so plačila le delno zmožni, ali pa sploh nezmožni, naj pošljejo kuratoriju svoje prošnje potem občine, kjer prebivajo in naj dokažejo na podlagi lista o imovinskih razmerah, da ne morejo plačevati polnih ali celo nobenih oskrbovalnih stroškov.

Vsak bolnik mora prinesiti s seboj obleko in vsaj dvojno telesno perilo in vse toaletne potrebščine. Vožnjo po železnici do postaje Soštanj in nazaj plača bolnik sam. Za prevoz od postaje Soštanj do 3 km oddaljene Topoljščice in nazaj preskrbi upraviteljstvo zdravilišča. Ono daje tudi vsa nadaljna podrobnejša pojasnila.

Naša zemlja — ire-denta.

§ **Položaj naših bratov na neodrešenem ozemlju.** Glavna borba vsega slovenskega in hrvaškega gibanja na oku piranem ozemlju se suče krog šolskega vprašanja. Dasi je bilo to vprašanje že v stari Avstriji vedno v ospredju, in je le-ta sistematično zatirala razvoj našega šolstva v Primorju, je »odrešenica« Italija nastopila še vse radikalnejšo metodo na tem polju — zaprla nam je kratkomalo vse ono šolstvo, ki smo si ga mi v Avstriji priborili z največjo težavo. Naša tržaška in goriška mladina je vržena na cesto, izgubila je že eno šolsko leto in ji za bodočnost še ni ničesar zasiguranega, da se

bo zamogla posluževati svojih materinskih šol. Nič ugodnejši ni položaj v zaledju, po deželi. Agilnejše učiteljstvo so pozaprlji, v šole so upeljali italijanščino, ki jo poučuje, če ni zato zmožnega učitelja, kak korporal, za porušene šole se ne trudijo, da bi jih nadomestili, kjer ni učiteljstva, ga ne iščejo in jim je to dobrodošlo, da puste šole zaprte. Na občine pritiskajo potom svojih agentov, da bi iste prošile za italijansko šolo. Naše ljudstvo dobro občuti vse te udarce in se jih zaveda; trdno upa v boljšo bodočnost, zato ne odbijamo nobenega klica, ki nam prihaja iz neodrešenega ozemlja. Tudi navidezno najneznatnejšemu vprašanju in slučaju, bodimo naklonjeni in posvetimo svojo pozornost, ker s tem služimo sveti nalogi naše bodočnosti — slovenski ire-denti, ki nam nekoč osvobodijo našo neodrešeno zemljo in zedinijo naš narod.

§ **Spomenica »Učiteljskega društva za Trst in okolico«** guvernerju. Odbor Učiteljskega društva je izročil obširno spomenico o slovenskem šolskem vprašanju v Trstu guvernerju za »Julijsko Benečijo«, v kateri zahteva za slovensko prebivalstvo slovenskih šol v Trstu in sicer ljudskih, meščanskih, strokovnih, učiteljskih in srednjih vsaj v obsegu, kakor smo jih imeli pod prejšnjo vladavino. Spomenico utemeljuje odbor posebno s pedagoško-didaktičnega stališča, kot odbor strokovnjakov in jo podpira s temeljitimi statističnimi podatki. Od gubernatorata zahteva posebno pojasnilo, kaj bo guvernerstorat ukrenil, da naši učenci ne izgube šolskega leta in kako bo gubernatorat svoj krivico popravil in v drugi vrsti, kaj bo s slovenskimi šolami v prihodnjem šolskem letu. Deputaciji je guverner zagotovil, da natančno prouči to vprašanje. Pred kratkim pa je dobil predsednik tudi pismen odgovor na ulogo, v katerem se zagotavlja, da »je upati« ugodne rešitve zahtev, ko se natančneje prouči vsa vprašanja. Odgovor je tak, kakršne so nam dajali avstrijski ministri, kadar smo kaj ponižno prosili pri njih. Metoda pa imajo Italijani to, da dolgo »študirajo« naša vprašanja nas pa puste — čakati.

§ **Slovenski starši za otvoritev slovenskih šol v Trstu.** Tudi slovenski starši so se sestali in so pričeli sklepati, kaj naj napravijo s svojimi otroci glede tekočega in prihodnjega šolskega leta. Njih položaj je obupen. V italijanske šole otrok ne morejo pošiljati, ker so se dosedaj šolali v slovenskih in nemških šolah in niso toliko sposobni v laščini; v Ljubljano jih ne morejo dati, ker ne dobe potnega dovoljenja in tudi nimajo vsi denarnih sredstev na razpolago; po cestah in v brezdelju jih pa tudi ne morejo v naprej puščati. Odločili so se vsled tega sestaviti spomenico, ki so jo s posebno deputacijo poslali na gubernatorat. Namenjeni so posredovati tudi v Rimu in iti do najskrajnejših korakov. O uspehu bomo skušali poročati.

§ **Naši mestni svetovalci v Trstu v protest zatiranja slovenskega šolstva.** Italijanski socialisti v Trstu so izročili guvernerju spomenico, v kateri zahtevajo odstranitev sedanje mestne uprave in razpis volitev. Pod pritiskom tega dogodka je župan sklical sejo, katere se pa socialistični poslanci niso udeležili in enako tudi ne slovenski. Slovenski občinski svetovalci so odločno sklenili, da se ne udeležujejo več sej in so poslali županu obširno spomenico. Izjava kratko omenja novi politični položaj, ki je nastal vsled okupacije. Omenja, da se je razmerje političnih strank l. 1913 bistveno izpremenilo in povdarja kulturne potrebe tržaških Slovencev. Borba tržaških Slovencev na kulturnem polju se nadaljuje. »Veliko trpkješe in žalibog, ne samo simptomatnega značaja pa je bilo postopanje italijanskih oblasti napram Slovincem na polju javnega šolstva. Pač, da so občinsko ljudsko šolo v okolišju, dasiravno z omejitvami, ki v ostalem niso bile odvisne od občinske uprave, mogle nadaljevati svoje delo, toda okoličanska mladina ima kulturne potrebe, ki prekoračajo ljudsko-šolski pouk, in tem potrebam se je moglo prej, dasiravno ne v resnici odgovarjati meri, odpomoci s šolskimi zavodi, ki so jih vzdrževali Slovenci sami in samo deloma tudi z državno pomočjo. Zatiranje slovenskega šolstva v Trstu se nadaljuje. Poleg slovenske mladine v okolici je tudi slovenske mladine v mestu, ki je je prej niso počajalo v slovenske ljudske šole pri Sv. Jakobu in na Acquedotto. Te ljudske šole, ki so, kakor že omenjeno, rabile tudi kulturnim potrebam okoličanske mladine (kakor meščanska šola, trgovska šola, gimnazijski in učiteljski tečajji, pripravljalnica za srednje šole, slovenski oddelek obrtne šole) in bi mogle izkazati skupno nad 5000 učencev, so morale po oblastveni odredbi ostati zaprte in se do-

slej še ni moglo zvedeti, niti ali se odpro prihodnje leto, niti kako se popravi tako velikemu številu učencev izguba enega celega leta.

V obrazložitev tega ukrepa, ki je zadej tržaške Slovence izredno težko ter ga ni treba označiti še nadalje, so se pristojni činitelji izrečno sklicevali na želje, zahteve, odpor onih krogov, za katere treba smatrati, da jih zastopa večina mestnega sveta. Tako pada na le-tovsamoralna odgovornost za zatetje vsega javnega slovenskega šolstva v mestu, v škodo nad 5000 slovenske šolske mladine.

Slovenski klub je zaman upal, da se oglasi iz večine vsaj en glas, da bi spomnil tiste, ki jim gre, dolžnosti, ki jih imajo občina in drugi javni učitelji na polju javnega šolstva, kjer istim činiteljem, tudi v zelo težkih razmerah, nikdar ne dostaja ne volje ne sredstev, kakor gre za italijansko stran. Večina mestnega sveta ne more navajati v svojo razbremenitev, da ne bi bila opozorjena na slovenske šolske potrebe, ker se je dogajalo to v prošlosti, kakor tudi pred kratkim, in kar vrhu vsega stoji dejstvo, da si je delegacija nadela stroške za tečaje, ki so namenjeni učencem, ki so prestopili iz zaprtih italijanskih šol v italijanske.

»Slovenski klub« občinskih svetovalcev omenja daje važnost in pomen tržaškega pristanca tako za Italijane in Jugoslovane ter poudarja nujno preureditev mestne uprave, preureditev mestnega sveta, ki bo dajal jamstvo za mirno, složno in skladno skupno življenje vseh slojev tržaškega prebivalstva. Spomenica zaključuje: »Slovenski klub se bo iz teh razlogov vzdrževal razprav in sklepanja mestnega sveta.

§ **Politalijančenje slovenskih šol v Istri.** »Messaggero« piše iz Rima: Zaradi izkazanih prošnji rodovinskih glavarjev in na tostavne predloge občin in civilnega komisarja pazinskega političnega okraja je istrski deželni odbor prosil in tudi dobil od gubernijske oblasti za Julijsko Benečijo dovoljenje za izpremembo slovenskega učnega jezika v italijanskega na naslednjih ljudskih šolah v Istri: Boljun, Berut, Brest, Učka, Paz in Vranja ter pred kratkim v Cerovljah. Uradna otvoritev italijanske šole se je povsod izvršila posebno slovesno. Enake prošnje so vložili družinski glavarji v občinah Gologorica in Novaki tudi v pazinjskem političnem okraju.

Opomba uredništva: Vse navedene šole so izključno hrvaške šole in šoloobiskujoči otroci so vsi hrvaške narodnosti. Italijanska oblast je pričela z raznarodovanjem v sredini hrvaškega življa v Istri — v šolskem okraju Pazin, kamor spadajo vse navedene šole Sredstva, katerih se poslužujejo občine, so podkupovanje gerentov na vse mogoče načine, internacije zavednejših ljudi v okraju in izrabljanje položaja v njih odsotnosti. Kako potem otvarjajo take »italijanske« šole, smo že poročali, ko smo objavili spored otvoritev »italijanske« šole v Cerovljah. Statistika nam kaže o teh šolah sledeče:

Boljun,	2 razr.,	2 učit.,	125 otrok
Berut	1 »	1 »	91 »
Brest,	1 »	1 »	56 »
Cerovlje	1 »	2 »	111 »
Gologorica	1 »	1 »	123 »
Novalki	2 »	2 »	129 »
Paz	2 »	2 »	82 »
Učka	1 »	1 »	62 »
Vranja	1 »	1 »	72 »

Skupno 12 razr., 13 učit., 851 otrok
Nasilnemu raznarodovanju je torej v tem okraju sedaj podvrženih 851 hrvaških otrok.

§ **Poslovilni večer odhajajočim tovarišem in tovarišicam,** bivšim državnim učiteljem na CM. šolah in c. kr. pripravljalnici za srednje šole v Trstu je priredilo okoličansko učiteljstvo pri sv. Ivanu. Na poslovilnem večeru je bilo soudeleženo vse slovensko učiteljstvo iz Trsta in okolice in tovariš voditelj in učitelja obrtne šole. Dvorana je bila slavnostno prirečena. Večer je bil prisrčna odhodnica in pravi simbol dolgega skupnega delovanja in notranje vezi med tovariši, ki jo je ustvarilo skupno delo. Tržaški tovariši so pogostili odhajajoče tovariše s skupno večerjo. Prvi se je oglašil z nagovorom to. Grmek, predsednik »Učit. društva za Trst in okolico«, ki se je spominal skupnega dela v preteklosti. Nazdravljaj je odhajajočim tovarišem in jih prosil, naj ostanejo vezi preteklosti tudi v nadalje tako iskrene in tesne med nami, kakor so bile v preteklosti ter naj nas tudi v nadalje veže enaka ljubav na to zemljo v bodočnosti — da jo bomo ljubili, kakor smo jo ljubili ed sedaj. Za njim so se oglašili k besedi tudi drugi tovariši, ki so enako iskreno imeli slovo od tovarišev in povdarjali udeleženo vero v to, da bodo šole, ki so nam jih za-

prli, kmalu zopet otvorjene in se bodo zopet lahko vrtili v njihovo sred. Tova riš Kulčič, voditelj srbske šole v Trstu, je povdarjal bratstvo Srbov in Slovencev in skupen spas v bodočnosti. V imenu odhajajočih se je zahvalil tovarišem in iskreno odhodnico tov. Pretner, ki je zaključil svoj govor z vzklikom: »Ja svjedjenje!«

Iz pisarne strokovnega tajništva.

Vozne olajšave.

Na razna tozadevna popraševanja odgovorjam skupno:

1. Na **državnih železnicah** nimajo državni uradnik sploh, torej tudi učiteljstvo ne, nikakih ugodnosti (namreč potom legitimacij). V posameznih slučajih se je obracati za daljše ture na »Ministarstvo Saobračaja v Beogradu« z nekolekovano prošnjo potrjeno od šol. vodstva. Pripominimo, da ravnateljstvo državnih železnic v Ljubljani izjavlja, da ono ni kompetentno izdajati voznih olajšav.

2. Kar se tiče ugodnosti na **južni železnici**, obracati se je na ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani, ki dovoljuje na posamezne prošnje tudi nekolekovane, ugodnost vožnje v II. razredu proti plačilu III. razreda. Tudi tu treba potrditi šol. vodstva, priložiti je znamke za odgovor itd. kot se je pač vse že svoj čas delalo v takih posameznih slučajih rošenj za ugodnosti. Učiteljstvo, ki je v Ljubljani ali bližnji okolici, lahko opravi to posebno pri ravnateljstvu juž. železnice, ki uraduje v belgijski vojašnici (oddelek za vozne olajšave) vsak dan od 8—12 dop.

Končno še pripominjamo, da je vložila »Zaveza« vlogo na »ministarstvo Saobračaja« in je upati, da se zadeva principialno reši glede stalnih permanentnih legitimacij. Za sedaj pač kolikor se je moglo napraviti.

»Zavezini« člani.

Predsedniki, tajniki ali drugi funkcionarji okr. učit. društev naj javijo odsle vsako izpremembo glede svojega članstva (pristop, selitve itd.) samo na strokovno tajništvo »Zaveze«: Ljubljana, Učit. Tiskarna, Franc. ul. 6. To bo že potem posrbelo, da dobi obvestilo »Zavezini« tajnik in upravnik listov.
Na zdar! Strokovni tajnik.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXVIII. izkaz.

Po 20 K: Lapajne Josip — Cerklje; Helena Oraničeva — Križe pri Trziču. Po 15 K: Purkhart Josip — Zibika p. Pristova. Po 10 K: Mihelič Josip in Josipina Miheličeva — Predvor; Marija Sajovičeva — Železniki; Zore Rudolf — Predoslje; Julka Rotarjeva — Zallog; Sepher Anton — Kranj; Slapar Jakob in Franja Slaparjeva — Olševek; Trošt Ivo — Tomišelj pri Ljubljani. — Današnji izkaz 145 K. Prej izkazanih 6866 K. Skupaj 7011 kron.

Ivan Petrič,
Ljubljana-Sp. Šiška.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Mnogo nujnih dopisov smo morali zaradi stavke in pomanjkanja prostora odložiti za prihodnjo številko.

Z zadnjem uvodniku »Strokovno tajništvo« je provzročil tiskarski skrat občutno zmedo, in sicer takoj v drugem odstavku. Ta odstavek bistveno važne vsebine se mora glasiti tako: Kako si mislimo svoje strokovno tajništvo? Predvsem naj bo informacijska pisarnica za vsa okrajna društva, za vsakega učitelja in za vsako učiteljico posebe in pa tudi za širšo javnost, ki potrebuje informacij v šolsko-strokovnem oziru učiteljstva.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. junija 1919 K 192.841-27.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.